

V

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/15:189

av Linda Snecker m.fl. (V)

Nätombudsman

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta en nätombudsman.

Motivering

I ett jämställt samhälle skulle få människor undvika att säga sin åsikt, debattera olika frågor vid arbetsplatsens fikabord eller dra sig från att skriva en insändare i sin lokala tidning. Så är det tyvärr inte i dag. Ofta är det kvinnor som inte vågar eller törs uttrycka sin åsikt i rädsla för att på olika sätt utsättas för hat eller hot. Men vi ser också hur människor på grund av etnicitet, religion, sexuell läggning, könsidentitet och funktionsnedsättning exkluderas från det offentliga samtalet genom hat och hot.

Samhällets patriarkala strukturer och könsmaktordningen begränsar kvinnor och män till olika slags fasta roller i livet. Generellt får flickor i tidig ålder lära sig att vara försiktiga, att ta ansvar för sin egen säkerhet och akta sig för olika odefinierade hot. Pojkar däremot får generellt lära sig att höras och ta plats i det offentliga rummet och säga vad de tycker. Strukturerna är inte något nytt och många förändringar i könsrollerna har skett, men tyvärr hänger många traditionella könsroller kvar än i dag.

Hat och hot finns i samhällets alla miljöer, så även på internet. Samtidigt som internet har gett oss otroliga möjligheter så finns där även faror och negativa inslag. Näthatet har under de senaste åren brett ut sig och blivit alltmer vanligt. I sin bok "Hatet en bok om antifeminism" (s. 85) citerar författaren Maria Sveland den f.d. polisen Mostafa Shurman:

"Sociala medier har bidragit till att det blir mycket enklare att hota. Framförallt är det muslimer, vänstermänniskor och feminister som utsätts för hatet. Om du dessutom jobbar med kvinnors rättigheter och

integrationsfrågor så är det en kombination som väcker mycket mer hat än andra frågor. Den vulgära retoriken som finns i sociala medier återspeglas allt oftare i vanliga medier. Gränser förskjuts.”

Det är mot den här bakgrunden vi måste betrakta debatten om näthatet. Sexismen, kvinnohatet, rasism och homo- och transfobi har alltid funnits, men i dag finns det ytterligare ett forum där hatet kan uttryckas offentligt och globalt. Det är lätt att skicka anonyma hot via mail, kommentarsfält eller debattforum och omfattningen av den här sortens hot ökar dramatiskt.

Andra former av hat har begränsade platser där enskilda kan drabbas. Där skiljer sig näthatet åt, eftersom det kan drabba en när som helst och var som helst. Via sociala medier, bloggar, nätkommentarer och mail kan näthatet även ta sig in i hemmets trygga vrå.

Det är många som drabbas och alla kan råka ut för näthat, men det är tydligt att kvinnor är särskilt utsatta. Författare, journalister, politiker, artister utsätts för dödshot och sexualiserat våld men också skolelever, kassörskan i mataffären och den sjukskrivna. En sak har de gemensamt, de allra flesta är kvinnor. Kvinnor måste kunna vara trygga att säga sin åsikt, debattera, skriva poesi och prata i radio utan att utsättas för näthat. Verkligheten i dag innebär att alltfler måste förhålla sig till näthatet. Många kvinnor funderar både en och två gånger innan de framträder offentligt, särskilt om det handlar om frågor som rör feminism och antirasism. Näthat är på många sätt ett nytt slags kvinnohat.

Rasistiska och sexistiska budskap har en stor spridning på nätet och för många unga är hat via nätet vardag i dag. De utsätts, ser andra utsättas och utsätter själva andra. De möter kränkningar, hot och trakasserier i bloggar, kommentarsfält och sociala medier. Enligt en undersökning från Ungdomsstyrelsen som presenterades i mars 2014, framgår det att så många som hälften av de unga i åldern 16 till 25 år har blivit utsatt för näthat. I en tredjedel av fallen rör det sig om hatbrott, dvs. trakasserier p.g.a. hudfärg, sexuell läggning, könsidentitet eller tro. Ungdomsstyrelsens rapport Nätkränkningar, som utgavs i september 2014, visar också att just hatiska, kränkande och diskriminerande kommentarer av hatbrottskaraktär är vanliga på internet. Ett tydligt resultat är att erfarenheterna av kränkningar med hatbrottskaraktär är större i åldersgruppen 16- till 25-åringar, jämfört med 25- till 40-åringar.

En annan form av kränkning på internet är att sprida känsliga bilder eller filmklipp. Det har t.ex. i flera fall förekommit att en person som har blivit lämnad har hämnats genom att på internet sprida nakenbilder på sin f.d. partner. I många fall kan det vara ett brott som kan anmälas. För den som råkar ut för detta är det dock inte alltid så lätt att avgöra om ett brott begåtts, var en ska vända sig och vilka åtgärder som kan vidtas för att exempelvis ta bort bilder som ligger upplagda på olika internetforum.

Hat, hot och kränkningar via internet behöver prioriteras högre av polisen. Resurser måste omfördelas och det behövs mer specialistkompetens och förbättrade arbetsmetoder. I dag är anmälningarna många, men de leder sällan till åtal. Rättsväsendet behöver fler verktyg och mer kunskap för att effektivt kunna lagföra och motarbeta den här typen av brottslighet.

Internet kan ibland framstå som ett laglöst land, men så är inte fallet. Exempelvis skollagens regler om nolltolerans mot kränkningar gäller även för det som sker på nätet, och skolorna har i dag ett ansvar att i det förebyggande trygghetsarbetet även inkludera nätet. Dagens lagstiftning ger dock inte ett tillräckligt skydd mot kränkningar och hot på nätet.

Vänsterpartiet anser att det behövs en funktion i samhället som tillvaratar de rättigheter som varje människa har att inte utsättas för förtal, hot eller andra allvarliga kränkningar. Vi föreslår därför att det ska inrättas en nätombudsman (NätO). Hatet mot kvinnor är en del av könsmaktsordningen och har inte uppstått i kölvattnet av internets utveckling. En nätombudsman kan således inte lösa alla problem utan vi behöver en konsekvent feministisk politik för ökad jämställdhet och ändrade normer runt könsexualitet och könsuttryck.

En nätombudsman bör ges i uppdrag att stödja och hjälpa den som utsätts för hot och kränkningar på nätet. Vilket bl.a. innebär att ombudsmannen måste ges verktyg och förutsättningar att hjälpa utsatta att få ansvariga för webbsajter att ta bort kränkande kommentarer, bilder och filmer på nätet och erbjuda stöd vid polisanmälningar. En nätombudsman bör även ges möjlighet att driva skadestandsprocesser.

Just nu pågår ett utredningsarbete där bl.a. faktiska och potentiella risker för intrång i den personliga integriteten i samband med användning av informationsteknik ska kartläggas. Kommittén ska även överväga om ett särskilt integritetsskyddsråd ska bildas. Av direktivet framstår det inte som att ett sådant eventuellt råd skulle få den uppgift och fylla det behov som vi avser med vårt förslag om att inrätta en nätombudsman. Regeringen bör därför inrätta en nätombudsman. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Linda Snecker (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Rossana Dinamarca (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Mia Sydow Mölleby (V)